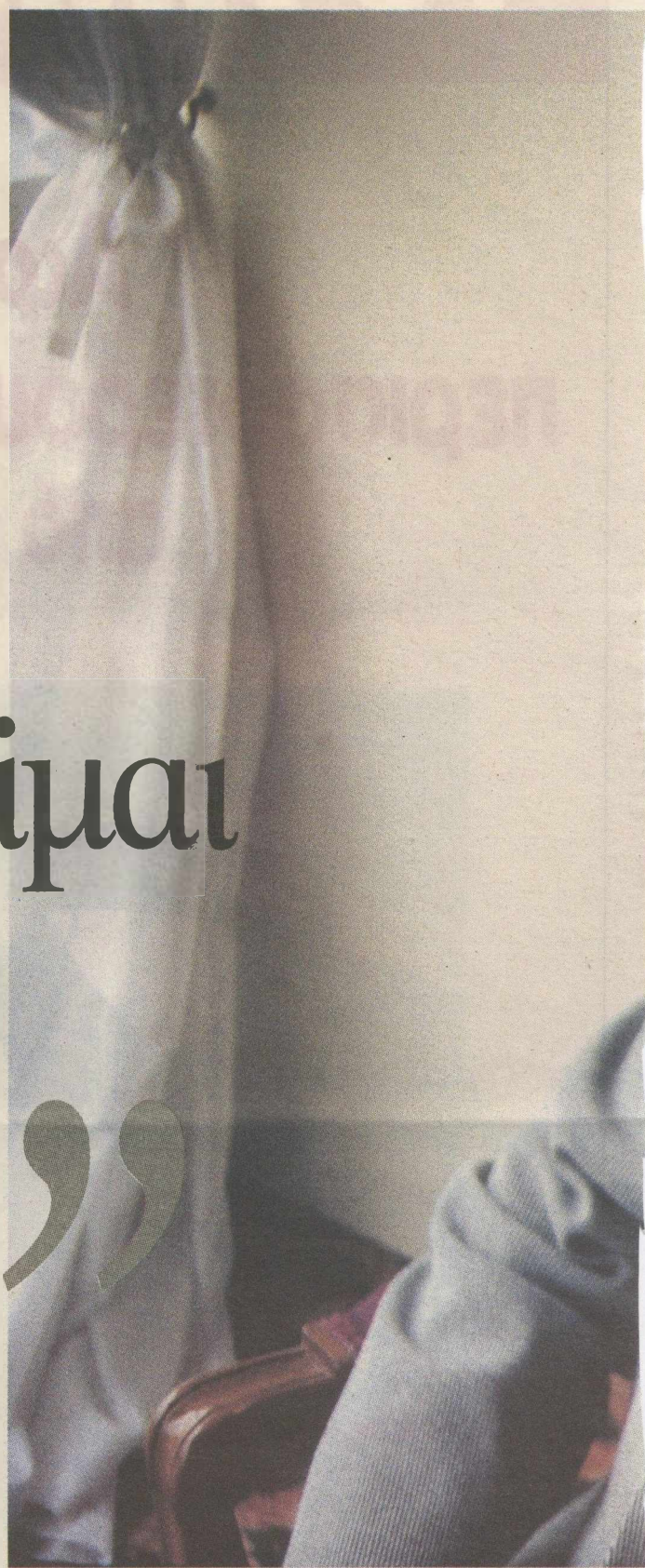

Ο ΚΡΥΦΟΣ ΑΣΟΣ...

Με τη βοήθεια του καθηγητή κ. Σπύρου Σημίτη είχαμε διεισδύσει στα άδυτα της περιβόητης Στάζι και είχαμε «θαυμάσει» τις μεθόδους... σατανικής παρακολούθησης εκατομμυρίων πολιτών στην πάλαι ποτέ διχασμένη Γερμανία. Τώρα, συζητώντας με τον καθηγητή Σημίτη στους πρόποδες του Λυκαβητού, ανακαλύπτουμε πόσο... αθώα και αναχρονιστική υπήρξε η Στάζι μπροστά στα σημερινά δεδομένα όπου τίποτα, μια τίποτα δεν μπορεί να υπάρξει κρυπτόν υπό τον ήλιο! Από το πιο απλό προσωπικό μυστικό ως τα πλέον απόκρυφα κρατικά απόρρητα, όλα μπορεί να είναι στη διάθεση οποιουδήποτε αρέσκειται να αποκαλύπτει μυστήρια.

Χάρη στην πληροφορική. Και εμείς, όλοι εμείς, είτε ως άτομα είτε ως οργανωμένες ομάδες, είμαστε ανοιχτό βιβλίο σε όποιον θελήσει να το διαβάσει. Ανυπεράσπιστος, λοιπόν, ο πολίτης - χρήστης της σύγχρονης τεχνολογίας μπροστά στις άπειρες δυνατότητες της ίδιας της τεχνολογίας; Ναι. Αμυνά του; Ο νόμος και... πάλι οι δυνατότητες της τεχνολογίας. Ο καθηγητής κ. Σπύρος Σημίτης έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με το θέμα και έχει διατελέσει αρμόδιος επίτροπος για την προστασία από την πληροφορική του ομοσπόνδου κρατίδιου της Έσσης στη Γερμανία. Με την εμπειρία του αυτή μίλησε σε ημερίδα που οργάνωσε στην Αθήνα το γερμανικό Ινστιτούτο Γκαίτε με θέμα «Ο κόσμος της πληροφορικής και η προστασία της εννόμου τάξεως».

Ο κ. Σπ. Σημίτης δεν έχει την ευκαιρία να έρχεται συχνά στην Αθήνα λόγω των επαγγελματικών υποχρεώσεών του στο εξωτερικό. Έτσι αυτό το ταξίδι του για δύο ημέρες στην ελληνική πρωτεύουσα προκάλεσε συζητήσεις για την ψήφιση του ελληνικού νόμου περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων αλλά και μια διείσδυση, αυτή τη φορά, στα άδυτα της πληροφορικής και φυσικά μια αναφορά στην «εποχή Κώστα Σημίτη».

ΣΠΥΡΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

“Μπορεί και να είμαι η ελληνική γέφυρα με τους Γερμανούς”

Ο διαπρεπής καθηγητής μιλάει στο «Βήμα» για τις παρενέργειες των νέων τεχνολογιών στην κοινωνία, για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, για τις δυνατότητες άμυνας των πολιτών αλλά και για τις σχέσεις του με τον Πρωθυπουργό αδελφό του

Συνέντευξη στην ΤΙΝΑ ΠΟΛΙΤΗ

— Γιατί ψηφίζονται νόμοι οι οποίοι είναι ήδη ξεπερασμένοι από τις εξελίξεις; «Θα σας εξηγήσω. Οι νόμοι αυτοί ψηφίστηκαν ως αντίδραση στην τεχνολογία των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η τεχνολογία αυτή όμως δεν σταμάτησε ποτέ. Εξελίσσεται συνεχώς. Έτσι και οι νομολογίες ξεπερνούνται κάθε φορά που ξεπερνιέται και το στάδιο της τεχνολογίας. Αν συγκρίνετε τους υπολογιστές του 1970, του '75, του '80, τότε που άρχισαν να γίνονται και οι σχετικοί νόμοι, με το Internet που κυριαρχεί σήμερα, διαπιστώνετε αμέσως τη διαφορά. Συνεπώς παύουν να έχουν ρεαλιστικό περιεχόμενο οι νόμοι που ψηφίστηκαν τότε. Οι νόμοι, λοιπόν, δεν είναι τίποτα άλλο παρά η αρχή ενός διαλόγου που συνεχίζεται και προστάδιο συζήτησης που δεν τελειώνει ποτέ».

— Πόσο κινδυνεύουμε από τις διαστάσεις που έχει λάβει η πληροφορική; «Διαπλάω να χρησιμοποιήσω την έκφραση “κινδυνεύουμε”. Η κοινωνία της πληροφορικής έχει και πολλά πλεονεκτήματα και με την έννοια της προστασίας της δημοκρατικής κοινωνίας. Αν, π.χ., κοιτάξετε μέσα στο Internet, θα διαπιστώσετε ότι υπάρχει πληθώρα από ομάδες συζητήσεων για την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διάφορες χώρες. Συζήτηση σε τέτοιο βαθμό και με τέτοια μορφή πριν και χωρίς το Internet δεν ήταν δυνατή. Τώρα παγκοσμιοποιείται η συνείδηση, παγκοσμιοποιούνται και οι αντιδράσεις. Είναι γεγονός, όμως, ότι δεν μπορεί να χρησιμοποιήσετε το Internet καθ' οιονδήποτε τρόπο χωρίς να αφησείτε ίχνη. Καμία συμμετοχή δεν έχει διασφαλισμένη μυστικότητα».

— Και πού οδηγούν αυτά τα ίχνη; «Κατ' αρχήν στην παρακολούθηση και στην όλο και μεγαλύτερη εμπορικοποίηση του ατόμου».

— Συνεπώς και στα απόρρητα ενός κράτους. Πόση σημασία έχει κάτω από αυτά τα δεδομένα η έννοια «μυστικές υπηρεσίες»; «Με την κοινωνία της πληροφορικής και με το Internet η παραδοσιακή διάκριση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού χώρου εξασθενίζεται. Πριν από το Internet υπήρχαν οι πιστωτικές κάρτες, η μεγάλη χρήση των οποίων οδηγούσε στην συλλογή όλου και περισσότερων προσωπικών πληροφοριών. Οι πληροφορίες αυτές επιτρέχουν στις εταιρείες που τις κατέχουν να τις συνδυάζουν, να τις τεμαχίζουν, να τις ανασυνδυάζουν για να σχηματίσουν το προφίλ σας που πουλιέται εμπόρικτα στους ενδιαφερομένους και ταυτοχρόνως είναι εξαιρετικά πρό-

σφορη πηγή στην περίπτωση, π.χ., της φορολογίας και των τεκμηρίων διαβίωσης των κατόχων των καρτών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα υποστηρίζει και εφαρμόζει ένα σχέδιο, που ξεκίνησε από την Αμερική και την Αγγλία, προκειμένου να μειωθεί το κόστος των ασφαλιστικών εταιρειών σε περίπτωση κλοπής των αυτοκινήτων. Έτσι το αυτοκίνητό σας, εφόσον είτε ασφαλισμένη και οφείλετε να είστε ασφαλισμένη, παρακολουθείται από το Satellite. Η διαλεκτική του ίχνους σε αυτή την περίπτωση οδηγεί στο ότι και η Αστυνομία μπορεί να σας βρει και οποιoσδήποτε άλλος. Το κράτος συνενώως που είχε τις δικές του συλλογές προσωπικών δεδομένων μπορεί όλο και περισσότερο να επαφίεται στις ιδιωτικές συλλογές πληροφοριών».

— Με μια κουβέντα, σήμερα όλοι φακέλωνονται. «Ακριβώς. Δεν υπάρχουν πια διακρίσεις με βάση τις ιδεολογίες. Είμαστε όλοι φακέλωμένοι!».

— Μπορούμε να το αποφύγουμε; «Και ναι και όχι. Εφόσον η τεχνολογία εξελίσσεται, η παρακολούθησή μας γίνεται όλο και πιο εντατική. Μπορούμε όμως να περιορίσουμε την παρακολούθησή μας».

— Πολύ ενδιαφέρον. Να ακούσουμε πώς. «Αυτό προϋποθέτει δύο πράγματα. Αν θέλουμε να έχουμε πραγματικά προστατευτικά αποτελέσματα για τον ιδιώτη, θα μας βοηθήσει η ίδια η τεχνολογία. Χρειάζομαστε, π.χ., ενσωματωμένη τεχνολογία στο Internet ή στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές που προσφέρει, μέτριας ενός σημείου, προστασία. Ο,τι είναι το φρένο στο αυτοκίνητο είναι το φίλτρο μέσα στο Internet. Η τεχνολογία των φίλτρων έχει εξελιχθεί και με τη βοήθειά τους μπορείτε να περιορίσετε την πρόσβαση στο σύστημά σας και σε κάποιες περιπτώσεις να αποκρούσετε απαιτήσεις πληροφοριών ή ανανεώσεις που δεν επιθυμείτε. Το δεύτερο είναι η επιβολή ανωνυμίας σε όλο και περισσότερες περιπτώσεις, με τη βοήθεια της τεχνολογίας αλλά και των νομικών κανόνων. Η τηλεαγορά π.χ. πρέπει να κινείται ακριβώς στα ίδια πλαίσια που κινείται και η κλασική αγορά. Όπως μπαίνετε σε ένα μαγαζί, κοιτάξετε, διαλέγετε και αγοράζετε πληρώνοντας με μετρητά στο ταμείο, έτσι πρέπει να γίνεται και στην τηλεαγορά του Internet. Μπαίνετε στο Internet, κανένα στοιχείο. Προχωρείτε στην προσφορά, επιλέγετε, σας παρακολουθούν παντού. Πού σταματάτε, πού διαλέγετε, τι διαλέγετε, αφήνετε ίχνη. Στο ταμείο πληρώνετε με ηλεκτρονικό χρήμα που σας επιτρέπει να πληρώσετε το ίδιο ανώνυμα όπως πληρώνετε και με τα μετρητά. Τις τεχνικές με τις οποίες μπορείτε να μην αφήνετε ίχνη τις έχουμε στα χέρια μας μέχρι ενός σημείου. Το πρόβλημα

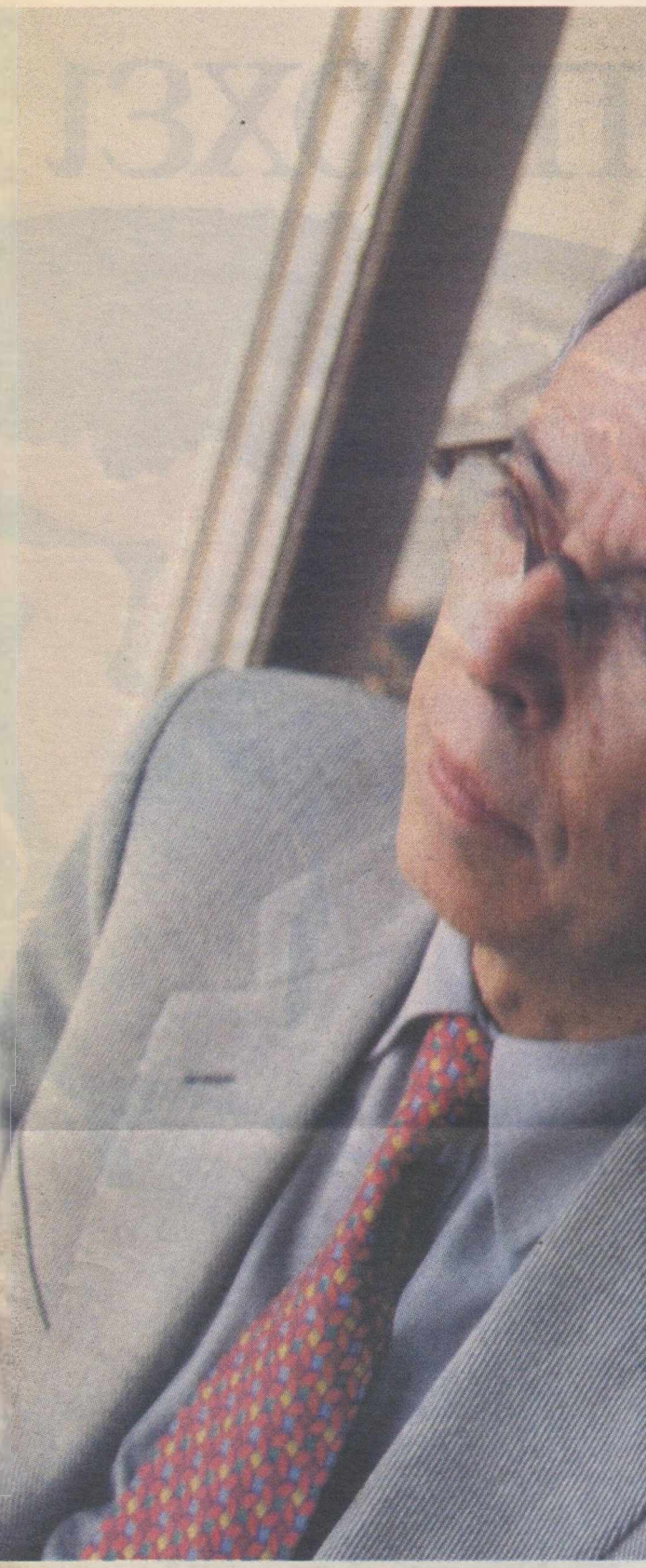
δεν είναι η εξέλιξη τους. Το πρόβλημα είναι ότι αυτοί που πρέπει να τις ενσωματώσουν στις τεχνολογίες δεν το κάνουν γιατί δεν θέλουν να χάσουν την πρόσβαση στις πληροφορίες, που τις πουλάνε».

— Δεν οφείλουν, λοιπόν, οι πολίτες, τα κράτη, να απαιτήσουν τις προστατευτικές τεχνολογίες; «Στην Ευρώπη είναι γεγονός ότι τα κράτη διατάζουν να ζητήσουν τις προστατευτικές τεχνολογίες γιατί φοβούνται μήπως προσκρούσει γενικότερα η διάδοση και πώληση της νέας τεχνολογίας σε τέτοιου είδους μέσα».

— Μοιάζει ανέφικτη η άμυνά μας. «Συνήθιζαμε ως τώρα να έχουμε σε όλους τους νόμους μια σειρά από διατάξεις τελειώς γενικές όταν επρόκειτο για συλλογή προσωπικών δεδομένων. Π.χ. εξαιρέσεις με βάση το υπέρτερο δημόσιο συμφέρον κλπ. Αυτές είναι απαράδεκτες. Αποστέλλουν κλειδιά για να μαζέψετε ό,τι θέλετε. Πρέπει στον νόμο να καθορισθούν λεπτομερικά οι περιπτώσεις και οι σκοποί για τους οποίους θα επιτραπεί η πρόσβαση στις πληροφορίες. Πρέπει να δεχθούμε ότι, ενώ μπορούμε να μάθουμε κάτι, αναγκάζομαστε να το παραμελήσουμε. Η αρχή στην κοινωνία της πληροφορικής, όσο παράδοξο κι αν φαίνεται, δεν είναι η γνώση αλλά η άγνοια. Πρέπει να καθιερώσουμε την άγνοια».

— Συνεπώς ασπίδα μας είναι η άγνοια; «Ακριβώς. Και εδώ είναι το μεγάλο δίλημμα. Στον μεν εμπορικό τομέα θέλουν τις πληροφορίες για να τις πουλήσουν, στον δε πολιτικό τομέα τις θέλουν για πολλούς και διάφορους λόγους».

— Η τεχνολογία προστασίας πόσο έχει προχωρήσει; «Έχει προχωρήσει πάρα πολύ. Αλλά αυτοί που εξελίσσουν αυτά τα μέσα είναι λίγοι ή ειδικοί με περιορισμένο πεδίο δράσης. Και βεβαίως δεν αρκεί να υπάρχει στην αγορά π.χ. το φίλτρο. Πρέπει να ενσωματωθεί στην τεχνολογία. Όπως δεν είναι νοητό να βγει στην κυκλοφορία ένα αυτοκίνητο χωρίς φρένο, έτσι δεν θα πρέπει να επιτραπεί η κυκλοφορία υπολογιστών χωρίς ένα τουλάχιστον μέσο προστασίας. Είναι το ίδιο όπως η προστασία περιβάλλοντος ή η προστασία από τα φάρμακα».

— Αυτό το ανοιχτό βιβλίο του εαυτού μας το παρέχουμε μόνο με τη χρήση του Internet; «Όχι. Το ίδιο γινόταν και με τις τηλεκάρτες. Όταν είχαν πρωτοκυκλοφορήσει στη Γερμανία, είχαν τη μορφή των πιστωτικών καρτών. Τότε ήμουν επίτροπος για την προστασία από την πληροφορική και α-εξίωσα με κάρτες να αφορούν μόνον το ποσό των χρημάτων για τη χρήση των τηλεφωνημάτων. Έτσι ο χρήστης δεν θα άφηνε ίχνη. Στην αρχή τα ταχυδρομεία είναι ότι ήταν αδύνατον να γίνει αυτό τεχνικά. Είναι η συνήθης δικαιολογία. Ο,τι δεν θέλουν να κάνουν το ριχνούν στην τεχνολογία. Με την επιμονή μας υποχρεώθηκαν να το κάνουν».

— Η νομολογία για την προστασία μας από τα δεδομένα της πληροφορικής πόσο έχει προχωρήσει στην Ευρώπη; «Έχει προχωρήσει και τώρα ξεκινά και στην Ελλάδα. Νόμος προβλέπει την ύπαρξη Επιτροπής Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων. Έχει εγκατασταθεί και έχει αρχίσει το έργο της. Πρέπει να πω ότι, όταν άρχισα να ασχολούμαι με αυτή την ιστορία στη Γερμανία, τα πράγματα ήταν πιο εύκολα. Ή δεν ήξεραν ως πού μπορούμε να φθάσουμε ή δεν μας έπαιρναν στα σοβαρά ή μας άφηναν ήσυχους γιατί πίστευαν ότι δεν μπορούμε να καταφέρουμε τίποτα. Τώρα είναι πιο δύσκολο γιατί όλοι έχουν στραμμένα τα μάτια σε αυτή την επιτροπή και περιμένουν να δουν τι θα καταφέρει. Το ενδιαφέρον είναι ότι ανάλογες επιτροπές υπάρχουν πια σε ολόκληρη την Ευρώπη. Από το 1995 υπάρχει ευρωπαϊκή οδηγία. Οι βελτιωμένοι μηχανισμοί άμυνας όμως απέναντι στην πληροφορική πρέπει να βελτιώνονται συνεχώς».

— Κύριε Σημίτη, ζείτε τα γεγονότα στην καρδιά της Ευρώπης και ταξιδεύετε πολύ. Πού πάει ο κόσμος; «Η κοινωνία, και εξαιτίας της πληροφορικής, αλλάζει ριζικά. Το πιο απότο παράδειγμα είναι οι αλλαγές στην αγορά εργασίας. Ανεργειοί υπήρχαν και πριν. Οι περισσότεροι ανούνηται να δουν πως η σημερινή ανεργία προέβλεπται στο ότι εξασφάνιζαν κλασικοί τομείς της αγοράς εργασίας βιομηχανοποιημένων χωρών: ορυχεία, ναυπηγεία,

κλωστοϋφαντουργίες εξαφανίζονται. Οι άνθρωποι που δούλευαν εκεί μόνον άνεργη και, το κυριότερο, έτω και αν οι δείκτες των οικονομικών βελτιωθούν, οι άνθρωποι αυτοί δεν μπορούν να απορροφηθούν».

— Μια ακόμη συνέπεια της τεχνολογικής προόδου; «Σίγουρα. Ξέρετε ότι πολλές βιομηχανίες της Γερμανίας έφευγαν και πήγαιναν σε τρίτες χώρες γιατί κατά τη γνώμη τους το κόστος εργασίας εκεί ήταν χαμηλότερο. Τώρα μερικά από αυτές τις βιομηχανίες ξαναγυρίζουν στη Γερμανία. Όλες όσες ξαναγυρίζουν είναι βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας. Γιατί οι συνεργάτες που χρειάζονται για τη λειτουργία τους μπορούν να εκπαιδευθούν καλύτερα στη Γερμανία παρά στις Ινδίες, σε ούμπε. Χάρη στην υψηλή τεχνολογία, λοιπόν, περιορίζεται ριζικά ο αριθμός των εργαζομένων, χρησιμοποιούνται οι καλύτεροι εκπαιδευμένοι και τελικά το προϊόν είναι πιο φθινό. Γύρισαν αλλά δεν χρησιμοποιούν τον ίδιο αριθμό εργαζομένων όπως πριν. Το μέλλον της αγοράς εργασίας βρίσκεται αναγκαστικά σε τέτοιου είδους απασχόληση. Ελεγαν ότι το μέλλον είναι στις υπηρεσίες. Κι όμως οι τριές τις τράπεζες, από τις ασφαλείες απολύονται χιλιάδες. Γιατί οι τράπεζες υποκαθίστανται από νέου είδους τράπεζες, αυτές της 24ώρου λειτουργίας, με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Συνεπώς χρειάζονται λίγους ανθρώπους, εξειδικευμένους, πολύ καλά εκπαιδευμένους. Εδώ όμως είναι το πρόβλημα. Να καταλάβουμε ότι μπαίνουν σε μια εποχή όπου επαγγελματίες και κανόνες στα οποία είμαστε συνηθισμένοι χάνονται. Στη Γερμανία υπάρχει ένα περιοδικό όλες οι εργασίες του οποίου γίνονται μέσω Internet. Η μελδοποίηση γίνεται στην Αμερική, οι φωτογραφίες αλλού κ.ο.κ. Ο χώρος, ο χρόνος δεν παίζουν κανένα ρόλο. Η παραγωγή μεγάλων βιομηχανιών γίνεται σε 24ωρη βάση. Όταν σταματούν στην Ευρώπη, αρχίζουν στην Αμερική και αντιστρόφως. Όλα έχουν αλλάξει».

— Κάτω από αυτές τις συγκλονιστικές αλλαγές την Ελλάδα πώς τη βλέπετε; «Το μέλλον και της Ελλάδας και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών εξαρτάται από την ενσωμάτωσή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μόνον

...ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

αυτή η ενσωμάτωση μπορεί να φέρει μια κοινή εξέλιξη, με διαφορετικά στάδια βεβαίως. Με βάση αυτά που περιγράψαμε πιο πάνω, η γεωγραφική απόσταση χάνει τη σημασία της και μπορούν οι χώρες να ενσωματωθούν στην ίδια κοινωνία πιο εύκολα. Εκείνο που παίζει μεγάλο ρόλο είναι η εκπαίδευση και η αντίληψη του τι γίνεται στον κόσμο σήμερα. Το βλέμμα πρέπει να είναι στραμμένο στην εξέλιξη και όχι σε αυτό που αναγκαστικά εξαφανίζεται».

— Πιστεύετε ότι η ελληνική πολιτεία έχει πληροφορηθεί τι του κόσμου για τις συντελούμενες αλλαγές; «Παντού υπάρχει έλλειψη πληροφόρησης. Είναι γεγονός ότι η καινούργια τεχνολογία δεν μπορεί να πουλιέται σαν ένα νέο προϊόν. Πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στον πολίτη μια Ευρώπη που θα προσφέρει για να μπορεί ο ίδιος να διαλέξει. Να μάθει ότι δεν είναι μόνον δέκτης αλλά και ότι μπορεί να συμμετέχει ενεργώς σε αυτή την εξέλιξη. Όταν παρουσιάζεται στον πολίτη μια Ευρώπη που θα έχει κοινή αστυνομία, όπου θα καταστέλλουμε όλοι μαζί το έγκλημα, αυτό του δημιουργεί την εντύπωση ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα είναι τίποτα άλλο παρά συνδυασμός αγοράς και αστυνομίας. Η αλήθεια είναι ότι ξεχνάμε τα δικαιώματα του πολίτη. Να του πούμε ότι με την τεχνολογία μπορούμε να προστατεύσουμε τα δικαιώματά του, να του δώσουμε νέες ευκαιρίες».

— Κύριε Σημίτη, πώς αισθάνεστε που έρχεστε σε μια χώρα όπου πρωθυπουργός είναι ο αδελφός σας; «Χαίρομαι αλλά και βλέπω πόσο μεγάλη προσπάθεια χρειάζεται, όχι μόνον από τον αδελφό μου αλλά από όλους, για το μέλλον της Ελλάδας».

— Το ξέρετε ότι απλοί άνθρωποι λένε πως ο Κώστας Σημίτης έχει έναν σπουδαίο αδελφό στη Γερμανία; Μου το έλεγε ένας οδηγός ταξί, με την υπογράμμιση ότι εσείς τα κανονίζετε όλα όσον αφορά τις σχέσεις μας με την Ευρώπη. «Ω, Θεέ μου! Αυτά είναι τα συνηθισμένα. Καθένας νομίζει ότι όλα γίνονται εύκολα».

— Η αλήθεια είναι ότι ανταλλάσσετε απόψεις με τον αδελφό σας, συζητάτε. «Δεν λέω ότι τα συζητάμε όλα. Αυτά που συζητήσαμε τώρα συμφωνούμε και οι δύο ότι μπορεί να έχουν ελληνικές, γερμανικές ή γαλλικές πλευρές αλλά, είτε πάρτε την τεχνολογία είτε την αγορά εργασίας, είναι κοινά προβλήματα της ανθρωπότητας. Μπορείτε να τα κουβεντιάσετε χωρίς να τα συνδέσετε αμέσως με κάποια χώρα. Αν εννοείτε μια γενική συζήτηση, βεβαίως και κουβεντιάζω με τον αδελφό μου. Για να μπορέσεις όμως να δώσεις απάντηση σε διάφορα επημέρους θέματα, χρειάζεται γνώση, που εμένα μου λείπει, άσχετα με το τι νομίζουν μερικοί».

— Κάποιοι σας χρεώνουν με θετικό τρόπο την ευμενή στάση της Γερμανίας τα τελευταία χρόνια απέναντι στις ελληνικές θέσεις. Είναι αλήθεια; «Ε, ναι. Το ξέρω. Μέχρις ενός σημείου μπορεί και να είναι αλήθεια».

— Κύριε Σημίτη, έγινε μια υποτίμηση στον βωμό της εισόδου της Ελλάδας το 2001 στην ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση. Πιστεύετε ότι θα τα καταφέρουμε; «Είναι μία από τις σπάνιες περιπτώσεις όπου δεν υπήρξε μία ξένη εφημερίδα, οποιοσδήποτε πολιτικός τοποθέτησης, που να μην είχε ότι αυτό ήταν το μόνο σωστό. Γιατί το έκαναν οι εφημερίδες αν οντως δεν ήταν θετικό για το μέλλον της Ελλάδας; Υπάρχουν δύο στάδια. Το πρώτο είναι το προκαταρκτικό, όπου μία χώρα πρέπει να δημιουργήσει τη βάση για να μπει στο ευρώ, και το δεύτερο είναι να ενταχθεί. Εκείνο που παίζει μεγάλο ρόλο — και φάνηκε και στις άλλες χώρες της ΕΕ — είναι ο στόχος να μπει μία χώρα στο ευρώ και η ανάγκη να περάσει το προκαταρκτικό στάδιο. Αυτά οδηγούν σε ριζικές αλλαγές στην οικονομία που βοηθούν στον εκσυγχρονισμό της χώρας για να προχωρήσει και να μπει σε ένα καλύτερο οικονομικό και πολιτικό στάδιο. Αρα, αν θέλει μια χώρα να ενταχθεί στο ευρώ, δεν έχει άλλη επιλογή από το να ακολουθήσει αυτόν τον δρόμο. Όλες οι χώρες που θα ενταχθούν στο κοινό νόμισμα αναγκάστηκαν να αναδιαρθρώσουν τις οικονομίες τους. Δεν μπορεί να καταλάβω γιατί η Πορτογαλία και η Ισπανία κατάφεραν τα τελευταία χρόνια να διορθώσουν τόσα πράγματα στην οικονομία τους και δεν μπορεί να το κάνει και η Ελλάδα. Το θέμα είναι η μπάινουμε κάνοντας τις αναγκαίες αναπροσαρμογές ή δεν μπαίνουμε».

— Πιστεύετε ότι θα μπούμε; «Βεβαίως».

— Και θα τα καταφέρει η κυβέρνηση και πολιτικά; «Το Εμπλιζώ».

— Κάποιοι λένε ότι θα πέσει με τέτοια μέτρα. «Δεν έχω ιδέα».

— Είναι το περιφημο πολιτικό κόστος. «Πολιτικό κόστος έχουν όλα. Και η τεχνολογία για την οποία μιλούσαμε προηγουμένως έχει πολιτικό κόστος. Αλλά αν θέλεις να προχωρήσεις και οφείδεις να προχωρήσεις, δεν μπορείς να μετράς το πολιτικό κόστος. Αν βαδίζαμε στην εξέλιξη της τεχνολογίας με τον φόβο του πολιτικού κόστους, δεν θα είχαμε φθάσει ποθενά στις προσπάθειές μας να περιορίσουμε τις επεμβάσεις σε βάρος του ατόμου. Συνεπώς καθορίζετε τους στόχους σας και προχωράτε».

— Κύριε Σημίτη, όταν στη δεκαετία του '50 τα δύο αδελφία ξεκίνησαν να σπουδάσετε στη Γερμανία, είχανε φαντασθεί ότι θα φθάνατε τόσο ψηλά και οι δύο; «Όχι. Ούτε ο αδελφός μου ούτε εγώ σκεφτόμασταν ότι θα φθάσουμε ψηλά. Διαλέγουμε εκείνο που θέλαμε να κάνουμε και προσπαθούσαμε να το πραγματοποιήσουμε. Από εκεί κι ύστερα...».

— Ήταν η έκκλησή; «Κοιτώντας προς τα πίσω και βλέποντας τη διαδρομή μας, μέχρις ενός σημείου βεβαίως, είναι μια έκκληση γιατί ακριβώς δεν ήταν αναμενόμενο. Αλλά όλα δεν ήταν μια έκκληση; Αν σκεφθείτε πως εξελίχθηκε η Ευρώπη μετά το 1950... Ποιος θα έλεγε ότι θα ενοποιηθεί, ότι έννοιες και αρχές που τότε ήταν ανυπόστατες θα έχαναν τη σημασία τους, ότι θα είχαμε μια ανοιχτή μεταξύ στην κοινωνία και στην εξέλιξη χάρη στην τεχνολογία».

— Επειδή είχατε γονείς με πολύ προοδευτικές απόψεις νομίζω ότι θα ήταν υπερήφανοι για τις θέσεις των παιδιών τους σήμερα. «Ναι...» (επιφωνήμα με χαμόγελο απόλυτης αμηχανίας και συστολής)

Δεν υπάρχει πια φακέλωμα και διακρίσεις με βάση την ιδεολογία του καθενός.

Η τεχνολογία όσο αναπτύσσεται οδηγεί στο φακέλωμα όλων